

Het gezicht van compassie

Kick Bras schrijft elke maand een kleine overdenking over een kunstwerk dat hem raakt. Soms is het een werk van een hedendaagse kunstenaar met wie hij ook in gesprek gaat. Een andere keer is het een ouder werk van een kunstenaar die overleden is. Hij zoekt altijd naar lagen van betekenis. Deze maand: **Anneke de Jager**.

TEKST KICK BRAS

Soms kan een portret je als een moker treffen. Het raakt je. Je wordt erin gezogen. Je lijkt door de huid heen te kunnen dringen, tot op de gedachten en emoties die in dat hoofd moeten omgaan. Dat had ik bij dit portret van 90 x 90 cm, gemaakt door Anneke de Jager. Je ziet een man met gesloten ogen. Denkt hij? Bidt hij? Huilt hij? Hij houdt zijn handen tegen zijn gezicht gedrukt, de pinken bij de neus. Alsof hij bang is uiteen te vallen? Of is hier van angst geen sprake, alleen van een diepe verzonkenheid? Het is een oudere man. Vincent van Gogh zou zeggen dat het leven eroverheen gegaan is. De lijnen om zijn neus en in neuswortel en voorhoofd spreken van intens leven. En wat is het donker om hem heen. Er lopen ook voor zijn gezicht dunne zwarte lijnen, alsof hij gevangen zit in een duister net. Ik zou hem voorzichtig aan willen raken om hem te doen ontwaken, zodat hij mij zou aankijken.

FRANS VAN DER LUGT

Ik las dat het een portret was van Frans van der Lugt, de pater jezuïet die in 2014 in Homs werd vermoord. Ik herinner me dat nog. Dat land gevangen in een wrede burgeroorlog. De stad Homs waar de opstand tegen de dictator begonnen was, nu gebombardeerd en belegerd door de troepen van Assad. In die stad wilde de pater

niet vluchten, maar bij de mensen blijven, ongeacht welke godsdienst of politieke overtuiging. En toen werd hij door gemaskerde mannen door het hoofd geschoten. Ik zocht contact met de kunstenaar die dit portret gemaakt had. Zij vertelde dat het door familie van Frans gekocht was en ter beschikking gesteld aan de Obrechtkerk in Amsterdam, waar een gedenkplek voor hem ingericht is. Ik bezocht Anneke Huting-de Jager, om te horen wat haar bezielde had bij het maken van dit portret.

HUMAN

Anneke had dit portret gemaakt naar aanleiding van een YouTube-filmpje. Daarop was Frans van der Lugt te zien die de mensheid smeekte om hulp, omdat er in Homs helemaal geen eten meer was. Korte tijd daarna was hij vermoord. Zij was diep geraakt door zijn eenzaamheid. Hoe hij namens zijn mensen de wereld opriep om hen niet in de steek te laten. Zij zag een kwetsbare man die vanuit een diepe compassie opkwam voor menselijke waardigheid. Maar die omringd werd door een diepe duisternis. Die vast zat in een web van haat. Daarom omspande zij het portret met een fijnmazig net, dat op de foto niet goed zichtbaar is. De Jager maakte dit portret in een serie van zeven portretten van bekende mannen en vrouwen die zich inzetten voor menselijke

waardigheid tegen de onderdrukking van religieuze of politieke systemen. En die daarvoor een hoge prijs betaald hebben. Zij noemde deze serie *Human*, omdat het haar ging om het verkennen van humaniteit in het leven van uitzonderlijke personen als een spiegel voor onze eigen menselijkheid. De Jager werkt graag in series. Daarin verkent zij levensvragen en roept zij dilemma's en keuzes op, zonder tot pasklare antwoorden te komen. Zo is dit portret van Van der Lugt ook een vraag. Een vraag aan de kijker. Een vraag waar geen gemakkelijk antwoord op is.

MYSTICUS

Ik las een boekje met teksten van Frans van der Lugt. Daarin vertelt hij een ervaring uit zijn kindertijd, die fundamenteel is geworden voor zijn leven. Hij voelde zich als jongetje gedreven om alleen in de kerk te zitten en om in zijn eentje langs de kruiswegstaties te lopen. Hij beseftte dat Christus niet boos was op de mensen die hem kwelden. "Ik begreep als jonge jongen al dat achter het kwaad van deze mensen een pijn schuilt die hen ertoe aanzet om kwaad te plegen." En toen hij voor de afbeelding stond van Christus aan het kruis, werd hij volledig overrompeld door de liefde van God. Deze ervaring is een dragende kracht geworden in zijn leven. Hij heeft zich later verdiept in

psychologie en in zen-meditatie en heeft tijdens wandeltochten met vele jongeren van allerlei religies besproken hoe je vrede kunt vinden in jezelf. Hoe je door stil te worden en in jezelf in te keren open kunt gaan voor die goddelijke stroom van liefde.

Hij heeft geprobeerd vanuit die liefde te leven met de mensen in Syrië. Hij koos er uiteindelijk voor om bij hen te blijven toen het geweld deze plaats vernietigde. Hij

zal zijn momenten gehad hebben van diepe zorg, pijn en wanhoop. Vooral toen hij zich realiseerde dat de wereld niet te hulp zou komen. Dat is door De Jager verbeeld in dat net dat zij om het portret spande. Toch denk ik dat pater Frans kracht bleef putten uit zijn mystieke godservaring. Daarom denk ik dat het portret dat De Jager van hem schilderde geen portret is van angst of wanhoop. Ik voel hoe deze man in de tijd van grote duisternis zich

volledig concentreert op zijn innerlijke licht.

Om het volgende moment opgeladen met kracht de ogen te openen en de handen uit te strekken naar zijn naaste. Het is inderdaad, zoals Anneke de Jager het noemde, het gelaat van compassie. Deze compassie is sterker dan welk web van duisternis ook.

Sterker ook dan de kogels die zijn hoofd doorboorden.

Beeld Anneke de Jager

Voor meer informatie over De Jager en haar werk: www.annekedejager.nl

